

„Wanneer dan door Jahwe's wondermacht zal de dood zijn prooi slaken? Voor wat roerselen van het bloedend menschenhart heeft het graf zijn mond geopend? Sterker dan die krachten der vernietiging is de scheppende kracht van de liefde onzer harten! Onze harten zijn vlammen, door Masjiaach ontstoken. . . . Wat zouden de wateren van Jarmoech en Jardeen dan bruisend voor dien gloed verdampen? . . .

„Voel je de vrucht onzer liefde rijpen — ons lied?“
In den roes van zijn liefdeswijn voelde ze de beelden van haar jeugd, wier schoonheid te sterker haar boeide, hoe nader het scheiden uur schreed, zich voor goed ontglimpen. Ze was niet meer Abisag van Soeneem, ze zou het nooit meer zijn. Haar liefde, haar roeping waren één. Naar Sion, naar het Jeroesjaleem der profetie!

Het tweede is een samenspreking, in een zelfde heerlijke omgeving, enkele dagen te voren.

„Abisag“ zei hij, „kent ge namen voor ons lot?“

„Neen“ sprak ze langzaam en beslist.

„Toen ik in den eersten nacht onzer reis naar Soeneem Zabod (= Nathans zoon, Salomo's jeugdvriend) vroeg, om mijn luird te prijzen met de vraag: wat ziet ge in haar? — antwoordde hij: Wat ik nog nergens zag: volmaakte vrouwelijke schoonheid, die niet misbruikt wordt om de lagere hartstochten van den man op te wekken en zich te verkoopen tot den hoogst mogelijken prijs van eer en bezit.“

„Toen hij dat zeide, wist hij nog niet, dat gij zelfs het omgekeerde hebt bestaan; om uw geestelijken schat te redden hebt gij eer en staat losgelaten, hebt ge uw schoonheid vergeten en op hope tegen hope gewacht op uw God. En als onze God dat vraagt van zijn kinderen, dan is zijn loon zeer groot. Uw loon is“ sprak hij met verheffing van stem, „dat gij met Dawied en Salomo aan het gewelf van Jahwe's genade-openbaring eeuwig schitteren zult in het Masjiaanse sterrenbeeld.“

„Voor den eersten in dat sterrenbeeld waren strijd en lijden de begeleiders van zijn roeping en kort en onvolkomen was uw hand met hem. Met den tweeden gaan vrede en heerlijkheid mede op zijn levensweg en volkomen in uw hand met hem. Zij schaduwen van Hem, die Gods volk aan de macht der zonde zal ontrukken, gij schaduw van dat verkoren volk.“

„Abisag, bij dat alles hoort de schaduw van het paradijs Gods, dat herrees in deze bergen en valleien.“

„In dit paradijs, liefste, is uw volmaakte schoonheid de kroon op de stoffelijke schepping, bron van het hoogste genieten, levende wateren, die uit Libanon vloeien.“

„Salomo, in ons Eden waanen de geuren van Jahwe's gunst, dat al zijn specerijen uitvloeien. — Liefste ik ben uw hof. Kom, o kom tot zijn edele vruchten!“

Wanneer men nauwkeurig deze beide dialogen

leest, en, als men in het bezit is van het boek, tientallen soortgelijke, zal men drie dingen zien:

Vooreerst, dat dit niet een tweespraak is, die voorkomt in het gewone leven, en dus in den roman, die dat gewone leven spiegelt.

Ten tweede, hiermee onmiddellijk in verband, dat de taal, die Salomo en Abisag spreken, dichterlijke taal is, schoon van klank, rijk aan oostersch-weelderige beeldspraak, zoodat de woorden, die ze wisselen, niet een gesprek vormen, maar lyrische beurtzangen. De toon van deze beurtzangen — en dat vooral is een belangrijk punt — is zeer duidelijk geïnspireerd door de impressie van de scheppingsheerlijkheid, die zich voor hun oogen uitspreidt. Overal in dit hoofdstuk van het boek zal men trouwens ditzelfde effect opmerken: de dialoog houdt altijd onmiddellijk verband met de omgeving, waarin ze wordt gevoerd.

Ten derde — en hierbij moge ik herinneren aan wat ik de vorige maal schreef omtrent den inhoud van het boek — dat deze samensprekingen direct aansluiten bij, en nadere uitwerking zijn van de leidende gedachte van het geheel, die ik in het vorige artikel heb aangegeven. De Messiaanse roeping van Abisag, de vrucht van haar huwelijk met Salomo: het lied, de symbolische beteekenis van dat huwelijk: „zij schaduwen van...“, „gij schaduw van...“ de hoofdelementen van het boek, we vinden ze in deze dialogen alle terug. En in vele andere (men zie pag. 289—292, 302—303, 305 — een in romanvorm volkomen onmogelijke dialoog! —, 313—316, 331 — een zeer sprekend voorbeeld! —, 339—340) merken we hetzelfde op.

Langdradig zijn al deze dialogen, veel te abstract en te irreëel, als ze deelen zouden zijn van een roman, een verhaal van actief gebeuren. Maar volkomen op hun plaats, juist in hun beschouwend karakter, zijn ze als kleur-effecten van de impressie, die het kunstenaarsoog en de kunstenaarsziel uit het Bijbelsche gegeven hebben ontvingen. Dan zetten ze, alle met elkaar, die impressie op het doek, dan vormen ze tezamen het beeld, dat de kunstenaarsvisie zag en het schrijverstalent onder woorden brengt.

Dit wat aangaat den eersten zin, dien ik wilde argumenteeren.

En ook voor den tweeden, voorzoo veel nog noodig, meen ik allerlei bewijsstof uit het boek te kunnen aanhalen.

Het artistieke van de taal blijkt op vele plaatsen. Anema is van ouds een dichter en zijn taal houdt altijd den dichterlijken klank.

Kantteekenaren zeggen daarvan: „d.i. niet tot zijn profijt, maar tot profijt van zijne uitverkorenen“. Zij voegen er echter bij dat anderen verschillende andere verklaringen geven. En inderdaad het aantal uitleggingen is hier legio. We zullen niet al deze uitleggingen noemen en bespreken. Alleen willen we opmerken, dat de verklaring onzer Kantteekenaren, hoezeer ze ons ook toesprekt, omdat dan het borgtochtelijk karakter van onzes Heilands lijden hier duidelijk zou worden uitgesproken, toch niet zonder meer mag worden aanvaard. Ze heeft namelijk dit ernstige bezwaar, dat juist de gedachte, dat zijn dood ten profijte van zijne uitverkorenen zou wezen, niet in den tekst staat; wat bij deze verklaring het voornaamste is, zou juist worden verzwegen en moet er dan worden bijgedacht; wat de verklaring niet zeer aannemelijk maakt. Tot ons leedwezen zijn wij echter ook niet bij machte er een andere en betere verklaring voor in de plaats te stellen; wij kunnen slechts zeggen dat wij hier te doen hebben met een van die uitdrukkingen in de Heilige Schrift, waarvan ons totnogtoe de juiste zin verborgen is gebleven en waarbij we op meer licht biddend moeten blijven hopen.

Wat daarna komt, is echter weer voldoende duidelijk. „Het volk van een vorst“ dat „de stad en het heilgdom zal te gronde richten“ is ongetwijfeld het volk der Romeinen, dat Jeruzalem en den tempel verwoestten zal. Deze verwoesting is later ook door den Heere Jezus Christus aangekondigd (Luk. 21:20), en heeft plaats gehad in het jaar 70 na Chr. Met deze verwoesting van Jeruzalem zal „het einde“ komen. Over de vraag welk „einde“ hier bedoeld wordt moeten we eenigszins breder uitweiden. Men zou bij oppervlakkige lezing geneigd kunnen zijn aan het „wereldeinde“ te denken; te meer, omdat in de woorden van onzen Heere Jezus in Matth. 24 en Markus 13 de verwoesting van Jeruzalem en het wereldeinde tezamen aangekondigd worden en daarbij zóó dooreengestrengeld zijn, dat het uiterst moeilijk, ja schier onmogelijk is om met zekerheid te zeggen wat daar op de eene of op de andere gebeurtenis betrekking heeft. Toch zou het niet juist zijn, om een zoo haastige conclusie te trekken. Men moet niet vergeten dat wij hier in de laatste periode van de zeventig zeventallen zijn; en, zooals we gezien hebben, loopen deze zeventig zeventallen niet tot het wereldeinde, maar tot de verschijning van den Heere Jezus Christus met de inwijding van de Nieuwe Bedeeling. Men zou dus wel heel sterke gronden moeten hebben om hier op eenmaal een verwijzing naar het wereldeinde te zien. En die gronden kunnen niet ontleend worden aan het woord „einde“ op zichzelf, noch

Een enkel voorbeeld:

Het uitzicht was indrukwekkend.

Beneden de laatste zône van den boomgroei met een koepelend stadje op een heuveltop. Dan die kammen van kale rotsen als trappen boven elkander, waartusschen de avondschaduwen reeds legden en daar midden boven de trotsche pyramide van den Chermoeen, in drie scherpe tanden eindigend. Zijn sneeuwmantel blonk in het rood der avondzon. Boven hem de groezig blauwe hemel.“

Het schoone van deze taal spreekt uit de woordkeus, uit de klankkracht, uit tal van niet-geforceerde alliteraties.

Een tweede voorbeeld:

De geweldige hul was overgedreven.

Boven de goud der heidenen, boven de vlakke van Jisroël, heel den Zuiderhemel oversluitend, hing de wolkenmassa, uit de engte der bergen ontkomen.

Boven de zee glansde nevelig de dalende zon.

Vol bewondering had Abisag uitgeroepen voor het torenvenster: O zie, Gods hoog in de wolken.

Ze hadden zich naar buiten gespoed. De natuur wasemde geuren, die dooden doen verrijzen.

En daar in het diepe zuiden overspande de zevenkleurige hoog hun land, Gods land, van de woestijn tot de zee. Dunne lijnen van zilver kronkelden nog telkens over het gezwollen blauw. Enkele doffe dreuningën bereikten nog hun ooren.

Het rood in den kleurenhoog: Gods vlammenwraak over de zonde, het blauw de onwankelhare trouw van zijn verbond, het wit de heerlijkheid van zijn vlekkelooze Heiligheid. . . . Eel-Sjadaj-Jahwe, hoe heerlijk is Uw Naam over de gansche aarde en over Uw volk. . . .

Schoone taal inderdaad, dichterlijk proza, vol van kleur en klank.

En — ik meen hierop weer als bewijs voor mijn opvatting te mogen wijzen — typisch impressionistisch. 't Zijn schilderijen in woorden, die we hier lezen, 'tis zorgvuldige en tot in iedere bijzonderheid nagevoelde indruk, die wordt weergegeven, 'tis lyrisch-impressionisme in iederen vezel! En lees nu maar in dit boek, waar ge wilt: ge vindt overvloedig zulke stijlvolle beschrijvingen (ik wijs op de teekening van de kroningsplechtigheid, van het kroningsfestijn op den tweeden dag, van Davids sterf, van Abisags tocht naar Berechja's rotswooning, van het oogstfeest, van Salomo's nachtelijke reis naar Sunem, van den wandelrit naar de Litanikloof enz.), in artistieke taal, die de oostersche tinten van de boek-omgeving geheel heeft aangenomen.

Dat alles, het artistieke van de taal en het warme, kleurrijke van de beschrijvingen heeft kracht: het doet de heerlijkheid gevoelen van de

ook aan het feit dat onze Heiland de verwoesting van Jeruzalem en het wereldeinde tezamen aankondigt. Om met het laatste te beginnen, dat onze Heiland die beide gebeurtenissen tezamen neemt, bewijst in het minst niet, dat dit ook reeds in de profetie van Daniël is geschied. Men kan daarvoor niet aanvoeren dat de Heiland in zijn bedoelde aankondiging toch de profetie van Daniël aanhaalt (Matth. 24:15 en Markus 13:14); want dat geschiedt dan toch juist in dat gedeelte waarin zeker van Jeruzalems verwoesting door de Romeinen sprake is, en bovendien heeft deze aanhaling uit Daniël, gelijk we straks nader zullen aantoonen, geen betrekking op de profetie der zeventig zeventallen, maar op andere plaatsen uit dit boek. En wat het woord „einde“ betreft, dit wordt in het boek Daniël nog enkele malen gebruikt, en we zien dan dat het daar volstrekt niet altoos van het wereldeinde wordt gebezigd. In Dan. 8:19 heeft het betrekking op het einde van de Babylonische ballingschap, waarin zich de Goddelijke granschap over het Joodsche volk heeft geopenbaard; en in Dan. 11:40 op een bepaald historisch moment in den strijd tusschen den koning van het Zuiden (Egypte) en dien van het Noorden (Syrië). We hebben dus bij dit woord te doen met een soortgelijk geval als bij den bekenden term „in het laatste der dagen“. Er is sprake van den afloop van een bepaalden tijd, dat kan zijn een bepaalde historische periode, dat kan wellicht ook zijn de geheele wereldgeschiedenis. Maar in ieder geval is duidelijk, dat wij uit het gebruik van het woord op zichzelf niet kunnen afleiden dat het hier over het wereldeinde gaat. Wat in elk afzonderlijk geval bedoeld wordt, moet uit het verband worden afgeleid; en als wij hier het verband raadplegen is duidelijk dat wij te denken hebben aan het „einde“ van het Joodsche volksbestaan, het „einde“ van Israël in nationalen zin. Jeruzalems verwoesting door de Romeinen heeft aan het bestaan van Israël als een eigen, zelfstandig volk een einde gemaakt. Dat einde wordt hier aangekondigd. Dat einde zal komen „in den vloed“, te weten den vloed van het Goddelijk gericht dat over Israël om zijn verwerping van den Messias gaan zal. Het gebruik van het woord „vloed“ herinnert aan andere onzettende openbaringen van het Goddelijk gericht: de zondvloed (Gen. 7:6 v.v.), de vloed waardoor de Egyptenaren in de Rode Zee werden verzwolgen (Ex. 14:27 v.v.). Tot aan de komst van dat einde „zal er oorlog zijn, vastbesloten verwoestingen“. Na den dood van Christus aan het kruis tot aan Jeruzalems ondergang zal het Joodsche volk worden geteisterd door oorlog en verwoesting; en daar is geen ontkomen aan, want

natuur,
jesteit,
versterkt

Ik me
is, om
van dit
betoog
óók min
zware w
pagina's
literair s
andere z
trouwens
laet ik n
met cit
te argu
ma's vo
impressie
deering
wezen
in het
geven;
ma's k
riam; in
doxologie
in genae
en haar
het tota
qualiteit
prozakur

HE

Vrager
doende
dan kan
respecc
hoofdstu
geveer
direct o
gens zij
ten van

*) Groc
borst. (J

het is
van Zij

Hoewe
hoort to
genoemd
in hoof
voorga
de uitr
éene res
die mee
schentij
zeventig
zijn; de
7, 62 e
een der

Laten
gebeurte
„Zoo za
toonen
mede ge
af. Alge
dend vt
woord
gaande
vorst va
woesting
bezwaar
werkwoc
standige
einde“

„het ve
en vert
„zich k
bedoelin
bond zij
aanduid
onbeken
waaraan
tusscher
de Heer
gestemp
der vel
niet, ge
den der
den naa
geheel
lieten e
in het
ning va
toonen“
ontplooi
zijn eig
volk ze
vroegen
dat ver
feten) o

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEISEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XLIV.

De zeventig zeventallen, Dan. 9:24-27.

We komen nu tot de derde en laatste periode, waarin de zeventig zeventallen worden gesplitst. Wat daarvan gezegd wordt begint aldus: „en na de twee en zestig zeventallen zal een gezalfde worden uitgeroeit“. De groote vraag is hier natuurlijk: Wie is deze gezalfde? De uitleggers die de beschouwingen der negatieve Bijbelkritiek omtrent het boek Daniël aanvaarden denken aan een zekeren hogepriester, Onias III, die in het jaar 175 voor Chr. door zijn broeder uit zijn ambt werd gestooten, en misschien eenigen tijd later vermoord werd. Maar dit zou in ieder geval niet als een gebeurtenis van zulke belangrijkheid beschouwd kunnen worden dat zij in deze profetie een zoo op den voorgrond tredende plaats moest innemen. In de dagen van Antiochus Epiphanes vonden er zoovele ontstellende gruwelen plaats, dat er waarlijk geen reden zou wezen om een dergelijk feit als een markant punt in de historie aan te duiden. Daarentegen is er alle reden om de „uitroeiing van een gezalfde“ te verstaan van den kruisdood van onzen Heere Jezus Christus. Zooals we reeds gezien hebben loopt de geheele periode der zeventig zeventallen uit op de verschijning van den Zaligmaker, door wien de waarachtige tenietmaking van de zonde en het aanbrengen van de eeuwige, blijvende gerechtigheid tot stand komt, waarin de vervulling van de gansche profetie ligt en waarmee de Nieuwe Bedeeling een aanvang neemt. Het ligt dus voor de hand dat die verschijning van Christus tot de laatste periode behoort; en als er nu in die periode van de „uitroeiing van een gezalfde“ als een op den voorgrond tredende gebeurtenis gewaagd wordt, kan het niet anders of wij moeten daarin de aankondiging van des Heilands kruisdood zien. Deze is het die de zonde te niet maakt en de gerechtigheid aanbrengt. De „gezalfde“ van wien hiër sprake is, is derhalve de Gezalfde, de Messias, die in het Oude Testament voortdurend wordt aangekondigd als de komende Verlosser, en van wiens dood ook in Jes. 53 zoo klaar wordt geprofeteerd.

Buitengewoon moeilijk zijn de woorden die hier op volgen: „doch zonder iets voor hem“. Onze Statenvertaling geeft deze woorden aldus weer „maar het zal niet voor hemzelf zijn“. En de